

Η ΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ (*)

Στο περασμένο φύλλο του «Νουμά» προσπάθησα ν' απαντήσω σέ εσα ταπεινά προσωπικά δημοσίεψε στο φύλλο 23 της «Έφημερίδος των Έργατών» δ.κ. Νομ. Σύμβουλος του Έργατ. Κέντρου Αθηνών. Μά έπειδής ή συνέντευξή του είχε και συνέχεια, στην όποία μάς υποσχότανε νά θέξει, τó κατά δύναμη βέβαια ό άνθρωπος, και κάτι άλλα ζητήματα έξόν από προσωπικές βρισιές στίς όποιες επιτηδεύεται, κ' έπειδή θαρρούσα πώς τó φύλλο πού τολμάει νά λέει πώς είν' **έφημερίδα των εργατών** δέν μπορεί νά ναι όργανο παρά μόνο της εργατικής ιδέας κι όχι των έκμεταλλευτών της, άπευτύνθηκα μέ γράμμα μου από 31 Ιουλίου στη διεύθυνση της έφημερίδας πού διαβάζεται από τούς εργάτες (ό «Νουμάς» κι άπ' άφορμή την τιμή του είναι άπρόσιτος στους περισσότερους άπ' αυτούς), παρακαλώντας τη νά μου παραχωρήσει τίς στήλές της σύμφωνα μέ την άρχή της νά δέχεται κάθε γνώμη για νά διαφωτίζονται τά ζητήματα τά σχετικά μέ τόν εργάτη (αυτό τó γράφει στη 2η σελίδα τελευταία στήλη του άριθ. 23). Μά ή έφημερίδα των εργατών ένδιαφέρεται για ένα μόνο πράμα: πώς νά ζεί και βασιλεύει κ' έκμεταλλεύεται τούς εργάτες ό πάτρωνάς της, πού, σάν έξυπνος πού είναι, μεταχειρίζεται την έφημερίδα αυτή για δόλωμα μιας ψήφου στην έκτελεστική έπιτροπή του ΕΚΑ· έπομένως μιá και τά συμφέροντα των εργατών και τά συμφέροντα του νομικού τους σύμβουλου είναι κάπως διαφορετικά, δέν μπορεί παρά νά υπερασπίζεται τά δεύτερα και γι' αυτό ή άπάντηση-πού μοῦ δωκε εΐτανε ή ακόλουθη έξοχη και χαρακτηριστική του άγώνα των κυρίων αυτών: «Εὐνόητον έτι εΐς τούς δημοσιογραφούντας και έχοντας βήμα διαθέσιμον ιδιόν των δια νά διατυπώνουν τάς σκέψεις των, δέν ύπάρχει λόγος παραχωρήσεως στηλών, άλλως άνεπαρκών». Αυτό θά πεί έφημερίδα των εργατών. Άν οί εργάτες δέν έχουν άποστραθωθεί πέρα-πέρα (όσοι άπ' αυτούς δέν είναι όργανα του νομ. σύμβουλου χάρη σέ διάφορα άνταλλάγματα), δέ χρειάζονται βέβαια τίποτε άλλο για νά γυρίσουν τίς πλάτες τους στο ΕΚΑ μαζί μέ τó Νομ. Σύμβουλο και την έφημερίδα του. Τέτοιο φαινόμενο θράσους δέν πιστεύω νά ξαναπαρουσιαστήκε ποτέ σέ άλλο εργατικό φύλλο—νά παροσιάζεται σάν όργανο των εργατών και νά είναι όργανο του έκμεταλλευτή τους!

Τέλος πάντων αναγκάζομαι νά επιβαρύνω τίς στήλες του «Νουμά» μέ τó άρθρο αυτό, πού θά ταΐριάζε νά διαδαστεί από άλλον κύκλο άναγνωστών (νά τί θά πεί θεοσταλμένος Μωϋσής!). Αναγκάζομαι νά ξανακαταπιαστώ μέ πρόσωπο πού δέν έχτιμώ, για νά δείξω ακόμη μιá φορά τί είδους έκμετάλλευση γίνεται στους εργάτες από μέρους του και πώς επιτήδεια κατορθώνει νά τούς κάνει **νά μή θέλουν νά μορφωθούν**. Δυστυχισμένοι εργάτες! **«Εΐσθε φοβισμένοι από διάφορους μπαμπούλες πού σάς επρόβαλαν και σάς προβάλλουν άμαθείς πολιτικοί σας και καλοθελητάδες, πού ούτε οί ίδιοι ξέρουν τί τούς γίνεται και τó μόνο πού κηλοξέρουν είναι πώς δέν έχουν συνείδηση»**. Αυτό τά λέει στους εργάτες όχι έγώ—μά ένας άγνωστός μου κύριος πού γράφει—περίεργο!—στην «Έφημερίδα των Έργατών» στη στήλη «Έργα και Ημέραι», άριθ. 23 σελ. 1 στ. 4 και 5. Περίεργο είπα, γιατί άπορώ πώς τόν άφίνει ό κ. Νομ. Σύμβουλος νά δημοσιεύει τέτοια πράματα και νά μιλάει και για τó σοσιαλισμό σάν κάτι πού πρέπει νά μάθουν και νά έγκαρδιωθούν οί εργάτες, τόν ίδιο τó σοσιαλισμό πού ό νομικοσυμβουλίσκος είτε από άμάθεια, είτε από κακοπιστία **χρησιμοποιεί για μπαμπούλα** πού άφού δέν έχει συνείδηση προβάλλει διαρκώς στους εργάτες!

Οί εργάτες θέλουν «νά μάθουν, νά διδαχθούν», γράφει ό ίδιος άρθρογράφος στον άριθ. 24 σελ. 1 στ. 2. Έγώ δέν ξέρω άν τó **θέλουν** ξέρω μόνο πώς **πρέπει** νά διδαχθούν, **πρέπει** νά μορφωθούν κι αυτό είναι τó πρώτο πού έχει νά κάνει ό **τίμιος πρόμαχος της εργατικής ιδέας**. Δέν έκανα στά περασμένα μου άρθρα λόγο για τó **πώς πρέπει νά μορφωθούν**. Άν ό κ. Θεοδωρόπουλος, πού πρό έξη μήνες ακόμα έβρισκε **πώς είναι πέρα-πέρα σύμφωνος μαζί μου** για νά πουλήσει μόρφωση στους εργάτες, άραδιάζει και πράματα για «δύο δρόμους» για «δογματισμό και άδιάλλακτη ταχτική» πού δέ νοιώθει τίποτα από δαύτα, άν νομίζει πώς έμεΐς διδάσκουμε στους εργάτες τίποτα διαφορετικό άπ' ό,τι τότε λέγαμε και αυτός συμφωνούσε (τόσο συμφωνούσε, ώστε μ' άφησε νά κανονίσω έγώ όλόκληρο τó πρόγραμμα των μαθημάτων, έξόν την κοινωνική του οίκονομία, πού κρατούσε για τόν έαυτό του)—είναι λεύτερος νά τούς διδάξει ό,τι αυτός φαντάζεται πώς είναι τó σωστό. Νά βρεί τούς ανθρώπους πού νάχουν τίς ίδιες (ή καλλίτερα νά μήν έχουν, άπαράλλαχτα σάν κι αυτόν) ιδέες μαζί του και νάν τούς διδάξει, νάν τούς μορφώσει. Δέν έννοώ βέβαια μόρφωση τó νά τυπώσει προγράμματα στίς παραμονές των εκλογών. Έννοώ σοβαρή σκέψη, νά γίνουν μαθήματα. Έκανε

* Κοίτα άριθ. 485—486 του «Νουμά».

ποτέ του τέτοια σοβαρή σκέψη; Ἐγὼ λέω **ὄχι**· ἄς ἀφήσω τὴν πρώτη περίοδο τῶν μαθημάτων ποὺ δὲν τὴν παρακολούθησα κι ἄς ἔρθω στὴ δεύτερη. Ἀποτάθηκε σὲ μένα ὁ κ. Θ., δέχτηκε ὅλα ὅσα τοῦ εἶπα κι ἀπάνου σ' αὐτὰ **ἐγὼ** ἔκανα τὸ πρόγραμμα κ' **ἐγὼ** βρήκα τοὺς δασκάλους (ἐξὸν ἀπὸ τὸν κ. Ζερβὸ καὶ τὸν ἴδιο τὸν κ. Θ.). Τί εἶχαμε συμφωνήσει ὅμως καὶ τί **δὲν ἐτήρησε**, γιατί **δὲν ἤθελε** νὰ γίνουν μαθήματα **ποὺ πραγματικά νὰ μορφώσουν** τοὺς ἐργάτες; Εἶπαμε νὰ κληθοῦν σὲ γενικὴ συνέλευση ὅλα τὰ σωματεῖα τοῦ Κέντρου κ' ἐγὼ θὰ τοὺς ἔλεγα λίγα λόγια γιὰ τὴν ἀνάγκη τῆς μόρφωσης, γιὰ τὸ στοιχειώδικο αὐτὸ σημεῖο τοῦ ἐργατικοῦ ἀγώνα, ποὺ χωρὶς αὐτὸ οἱ ἐργάτες ἀλλάζουν μόνο **πρόσωπα ἐκμεταλλευτῶν**, μὰ δὲ γλυτώνουν κι ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευση. Εἶπαμε ὅσοι θὰ εἶχαν καιρὸ — νᾶρχονται ταχτικά στὰ μαθήματα, σὰ μαθητὲς στὸ σχολεῖο· γιατί ὅταν ἔκανα τὸ πρόγραμμα εἶχα ὑπ' ὄψει μου μιὰ σειρά μαθημάτων, ποὺ ἔπρεπε ὁλόκληρη ν' ἀκούσουν οἱ ἐργάτες καὶ ὄχι νᾶρχονται μιὰ φορὰ Δευτέρα γιὰ ν' ἀκούσουν θρησκευτικά γιὰ νὰ ξανάρθουν τὴν ἄλλη Τετάρτη γιὰ ν' ἀκούσουν κοινωνικὴ οἰκονομία κ' ἔπειτα στίς δεκαπέντε Παρασκευὴ γιὰ φυσικὴ! Τὰ μαθήματα ἔπρεπε νὰ τὰ πιάσουν ζεστά καὶ σοβαρά. Σὲ τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν ἔκανε τὴν παραμικρὴ ἐνέργεια, τὴν παραμικρὴ πίεση ὁ κ. Νρμ. Σύμβουλος. Ἐκμεταλλεύτηκε μόνο τὴν ἴσως ἀδέξια, ὅπωςδὴποτε πέρα-πέρα παρεμπιπτουσα φράση, ποὺ οὔτε νὰ ἐπαναληφτεῖ ἐπρόκειτο καὶ νὰ πειράξει πάλι τὰ παρθενικά αὐτιά τῶν ἐργατῶν (ἀλλοίμονο! πὼς μπορούσε νὰ φανταστεῖ κανεὶς ὅσα μιλεῖ σ' ἐργάτες ὀργανομένους ἀπὸ δυὸ χρόνια πρὶν πὼς δὲ θᾶδρισκε οὔτε τόσο λίγο μόρφωση, ὥστε ν' ἀκούσουν μόνο κάτι χωρὶς νὰ ταραχτοῦν καὶ χωρὶς ἄλλως τε νὰ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ τὸ δεχτοῦν! δὲ φταίει λοιπὸν γιὰ τὴν ἀπελπιστικὴ πνευματικὴ κατάσταση αὐτὴ — ἂν εἶναι πραγματικὴ — ἐκεῖνος ποὺ δυὸ χρόνια «δὲν ἔπαυσα οὔτε στιγμὴν νὰ διδάσκω καὶ νὰ συμβουλεύω τοὺς ἐργάτας **μας**, ὅσοι ἔχουν τὴν προθυμίαν νὰ διδασθοῦν καὶ νὰ μάθουν», δηλ. πρῶτα-πρῶτα τὰ μέλη τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς;;) οὔτε κατὰ τὴν ἀκράδαντη πεποιθήσή μου ἐπείραξε πραγματικά κανέναν ἀπ' τοὺς ἀκροατὲς· τὴν ἐκμεταλλεύτηκε δὲ ὅπως ἄλλο ἔπειτα στοὺς ἐργάτες γιὰ νὰ τοὺς τρομάξει καὶ νὰ τοὺς ἀναγκάσει νὰ ζητήσουν μόνοι τοὺς τὴ διακοπὴ τῶν μαθημάτων. Κανένας ἐργάτης δὲ φάνηκε στὸν κάπως ἐμπειρονόμιλητὴ ποὺ νοιώθει τὴν ἐντύπωση τοῦ ἀκροατήριου νὰ πειράχτηκε ἀπὸ τὴ φράση «καθὼς θᾶχετε ἀκουστά ὁ ἄνθρωπος ἐδῆκε ἀπ' τὴν ἀνθρωπομαίμου», ποὺ ὀρισμένως πέρασε ἀπαρατήρητη· μοῦ

φαίνεται ὅμως πὼς βλέπω τὸν κ. Θ. ἀμέσως μετὰ τὸ μάθημα νὰ δυσφορεῖ τάχα γιατί τοῦ φάνηκε πὼς πειράχτηκαν οἱ ἐργάτες καὶ νὰ φοβᾶται μήπως ζημιωθεί ὁ ἐργατικὸς ἀγώνας καὶ εἰδικὰ τὸ ἐργατικὸ κέντρο, ἀπαράλλαχτα ὅπως **θλίβεται κατὰκαρδὰ** ποὺ λέγοντας πὼς πρέπει νὰ βγάλουν οἱ ἐργάτες κάθε πρόληψη θρησκευτικὴ, πολιτικὴ, ἠθικὴ παραδιάζω τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως (τὸ ὕψος τῆς ἀμάθειας) καὶ βρίσκει ἐγκληματικὸ γιὰ τὸν ἀγώνα τὸ ν' ἀνακατεύονται δογματικὰ ζητήματα ἀσχετα μὲ τὸ οἰκονομικὸ πρόβλημα «ποὺ μᾶς βασανίζει ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα». Ἄν στίς γραμμὲς αὐτὲς κρύβεται μόνο πρωτόφανη ἀμάθεια, στὰ λόγια ποὺ σεργιᾶνται στοὺς ἐργάτες λάμπει ὅμως ἡ κακότητις. Τὴ φράση τοῦ ἄρθρου μου τὴν ἐξήγησε σὲ Πειραιῶτες ἐργάτες ὁ κ. Θ. πὼς πέταγμα τῆς ἠθικῆς πρόληψης θὰ πεῖ αἰμομιξία (θὰ φρίξει κάθε τίμιος ἄνθρωπος βέβαια γιὰ τέτοια ἐκμετάλλευση τῆς ιδέας γιὰ νὰ φαρεῖ ὁ κ. Θ. στὰ θολὰ) καὶ πέταγμα τῆς θρησκευτικῆς πρόληψης θὰ πεῖ ἀθεΐα!! Θέλω νὰ τοὺς κἀνω ἄθεους κ' αἰμομίχτες, τοὺς εἶπε! Ἄν τὸ πρῶτο μπορεῖ νὰ εἶναι τυφλὴ ἀμάθεια, ἂν ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ μὴν ξέρει πὼς ἀκριδῶς ὁ σοσιαλισμὸς **δὲν ἀνακατεύει** θρησκευτικὰ ζητήματα στὸ οἰκονομικόν, ἴσα-ἴσα τὰ χωρίζει λέγοντας «ἐγὼ ἐνδιαφέρουμαι γιὰ τὴν κοινότητα τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων καὶ ἡ θρησκεία εἶναι ἰδιωτικὴ δουλειὰ τοῦ καθενός», ἂν δὲν ἀντιλαμβάνεται πὼς ἐλευθερία τῆς συνείδησης δὲν παραδιάζεται ἀφοῦ σὲ κανέναν δὲν ἐπιβάλλουμε ἀναγκαστικὰ τὴν παραμικρὴ γνώμη, μὰ τὸν ἀφίνουμε νὰ σκεφτεῖ καὶ ν' ἀποφασίσει — ἂν γιὰ ὅλα αὐτὰ τοῦ λείπει στοιχειώδεια μόρφωση, τὸ νὰ τρομάξει ὅμως ῥωμίων ἐργάτη ποὺ ἔχει τὴ ρωμέικη ἀντίληψη τῆς οἰκογένειας μὲ τὸ μπαμπούλα τῆς αἰμομιξίας, ἀφίνω τὸν τίμιον ἀναγνώστη νὰ δώσει τὸν κατάλληλο χαρακτηρισμό.

Ἐπειτα μᾶς φέρνει ἄρθρο ἐνὸς **συνδικάτου** ποὺ ἀπαγορεύει θρησκευτικὰς διαμάχας, ἀφίνοντας στὰ μέλη ἐλευθερίαν συνείδησης καὶ ἰδεῶν. Καὶ πολὺ φυσικά· τὸ συνδικάτο ἔχει ἀποκλειστικῶς οἰκονομικὸ σκοπὸ. Μὰ τὰ μέλη τοῦ συνδικάτου μόνο σὰν πηγαίνουν στίς γενικὲς συνελεύσεις τοῦ ἔχουν νὰ συμμορφωθοῦν μὲ τὸ ἄρθρο αὐτό. Ἐξω ἀπὸ κεῖ ἔχουν τὴν αὐτοτέλειά τους, ἰδιαίτερα σὰν πρόκειται νὰ βγάλουν προλήψεις. Ὅποιος ἔχει στοιχειώδεια γνώση τῶν πραγμάτων αὐτῶν ξέρει πὼς διατάξεις σὰν τοῦ ἄρθρου ἐκείνου ἔχουν σκοπὸ νὰ ἐνώσουν ὅλους τοὺς συντεχνίτες μέσα στὸ συνδικάτο ἀδιάφορο τί θρησκεία πιστεύουν, μόνο καὶ μόνο γιατί τοὺς ἐνώνουν κοινὰ συμφέροντα. Μὰ καὶ ὅποιος διάβασε τὸ στοιχειωδέστατο σοσιαλιστικὸ βιβλίον τὸ κομμουνιστικόν

μχνιφέστο θα είδε μέσα κεῖ (σελ. 31 τῆς 7ης γερμ. ἐκδόσεως, Βερολίνο 1909) πῶς : «οἱ νόμοι, ἡ ἠθικὴ, ἡ θρησκεία εἶναι γι' αὐτὸν (τὸν προλετάριο) τρεῖς ἀστικὲς προλήψεις, ποὺ πίσω ἀπ' αὐτὲς κρύβονται ἄλλα τόσα ἀστικά συμφέροντα». φυσικά, πῶς θὰ μπορέσει ὁ ἐργάτης νὰ ξεσκαδωθεῖ ἀπ' τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ κεφαλαίου τῇ στιγμῇ ποὺ δὲ νοιώσει τὸ ἀπλούστατο αὐτό, πῶς τὰ μέσα ποὺ εἶχε ὡς τώρα στὰ χέρια τῆς ἡ πλουτοκρατίας γιὰ νὰ τὸν ἐκμεταλλεῖται πρέπει νὰ τῆς τὰ πάρει καὶ τὰ μέσα αὐτὰ εἶναι οἱ νόμοι τῆς, ἡ ἠθικὴ τῆς, ἡ θρησκεία τῆς; Θὰ πεῖ ὅμως αὐτὸ ἀθεῖα; Δὲ θὰ ἔπρεπε τότε, ἀντὶς νὰ λέν πῶς ἡ θρησκεία εἶναι ἰδιωτικὴ τοῦ καθενὸς δουλειά, νὰ ὁρίσουν πῶς σοσιαλιστὲς εἶναι μόνον ὅσοι δὲν πιστεύουν σὲ θεό; (*) Νά λοιπόν, ἐργάτες, ποιοὶ εἶναι οἱ «ἀμαθεῖς πολιτικοί σας καὶ καλοθελητᾶδες, ποὺ οὔτε οἱ ἴδιοι ξέρουν τί τοὺς γίνεται καὶ τὸ μόνον ποὺ καλοξέρουν εἶναι πῶς δὲν ἔχουν συνείδηση», νὰ ποιοὶ σᾶς προβάλλουν τοὺς διάφορους μπαμποῦλες γιὰ νὰ σᾶς φοβίσουν. Ἐκεῖνοι ποὺ τοὺς θρέφετε σὰ φεῖδια μέσ' στὸν κόρφο σας, ἐκεῖνοι ποὺ ζοῦν **γιατὶ τοὺς ζεῖτε.**

(Στ' ἄλλο φύλλο τελιώνει)

A. ΤΡΑΝΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ε. Φωτ. Κέρκυρα. Λάβαμε τὴ συντρομὴ κ' εὐχαριστοῦμε. — κ. Μ. Πε. Στείλε μας κι ἂν εἶναι καλὰ θὰ δημοσιευτοῦνε. — κ. Μ. Ζαμ. Ἀθαν. Θὰ δημοσιευτοῦνε. Ἡ χρονιάκη συντρομὴ τοῦ «Νουμά» εἶναι 12,50 δρ. καὶ προπληρώνεται. — κ. Γ. Στ. Ἡράκλειο. Λάβαμε τὴ συντρομὴ κ' εὐχαριστοῦμε.

Σ' ὅσους φίλους μᾶς γράφουνε νὰν τοὺς στέλνουμε τὸ «Νουμά», ἀναγκασόμαστε νὰ παρατηρήσουμε πῶς μᾶς εἶναι ἀδύνατο νὰν τὸν στέλνουμε χωρὶς προπληρωμὴ. Ὡς πρὸς αὐτὸ ἡ ἀπόφασή μας εἶναι τελιωτική.

* Τὰ ἴδια βλέπουμε καὶ στὸν καθημερινὸ σοσιαλιστικὸν τύπο· ἔχω πρόχειρο ἓνα ἄρθρο «Χριστιανισμὸς καὶ σοσιαλισμὸς» δημοσιευμένον στὸ Volksblatt τῆς Χάλλης ἀριθ. 117 τῆς 22 τοῦ μήν. 1910, ὅπου γράφεται : «ὁ σοσιαλισμὸς στεκόντανε ἀνέκαθεν στὸ σίγμα, πῶς χριστιανικὴ πίστις, ὅσο δὲν ἔρχεται σ' ἐχτρικὴ ἀντίθεσιν μετὰ τῇ σοσιαλιστικῇ τάσει γιὰ καλλιτέρεσιν τῶν ὄρων ἐκείνης τῆς ζωῆς, δὲν εἶναι διόλου ἀσύμμελτος μετὰ τὸ νὰ εἶναι καλὴς σοσιαλιστής. Ἡ σοσιαλιστικὴ ἀντίληψις δὲν εἶναι ἐχτρικὴ τοῦ χριστιανισμοῦ ἀπολύτως, μὰ μόνον ἐκείνης τῆς πάστας τοῦ χριστιανισμοῦ ποὺ ἀπαγορεύοντας κάθε ἐλεύτερη σκέψιν τοῦ πολίτη κάνει τοὺς ὁπαδούς τῆς τυφλὰ ὄργανα τῆς κρατουμένης τάξεως». Νά ποὺ βρίσκεται ἡ θρησκευτικὴ πρόληψις!

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ,

ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΜΠΑΡΜΠΑΣΑΙΝΑΣ. — Ἐκεῖ κάτω στὸ Μωριά φαίνεται πῶς ἀκόμα οἱ ἀθροῦποι ὀνειρεύονται, μὲ ἀνοιχτὰ τὰ μάτια, Μπαρμπάσαινες καὶ Παπαστασινούς. Κ' ἔγινε τώρα τελευταῖα μιὰ ἀπόπειρα Μπαρμπάσαινας στὸν Πύργο κι ἄλλοι γιὰ νὰ ρίξουν τὴν Ἐνιαία, ἴσως καὶ τὴν Κυβέρνηση (ὅπως συνέβαινε ἄλλοτε) καὶ ἡ ἀπόπειρα δὲν πέτυχε, γιὰτὶ ἡ Κυβέρνησις ἔχει τὴν ἀνοησίαν νὰ πιστεύει πῶς τὸ Κράτος γιὰ νᾶναι Κράτος κι ὄχι καραγκιόζης τῆς Δεξαμενῆς πρέπει νὰ δείχνει κάπια γροθιά καὶ στὴν ἀνάγκη νὰ τὴν κατεβάξει μὲ ὀριμὴ ἀδιαφορώντως πόσα κεφάλια θὰ σπάσει.

Ὅσοι λαχταροῦνε καὶ λιμπίζονται τὰ περασμένα, στραβομουτσουιάζουνε μὲ τὰ τέτια κυβερνητικὰ φερσίματα. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ μερικοὶ ποὺ τὰ περασμένα τᾶναθυμιοῦνται μὲ φρίκη καὶ μὲ ἀηδία. Καὶ οἱ τελευταῖοι, ὅσο κι ἂν εἶναι ἐπιφυλαχτικοὶ γιὰ μερικὲς κυβερνητικὰς πράξεις, χεροκροτοῦν ὁλόψυχα τὴν Κυβέρνηση γιὰ τὴν ἀντρίκια πολιτικὴ τῆς.

—><—

ΙΣΑΜΕ ΚΕΙ... — Ἐρχεται σήμερον τὸ Κράτος καὶ δικαιώνει τοὺς σταφιδάδες τοῦ Μωριά. Ναί, τοὺς λέει, ἔχετε δίκιο. Ἡ Ἐνιαία σᾶς κλέβει. Κι ἀφοῦ σᾶς κλέβει, ἔχετε κάθε δικαίωμα νὰ διαμαρτυρηθεῖτε. Σηκωθεῖτε λοιπόν, κάντε συλλαλητήρια, σηκώστε μαῦρες σημαῖες, ρήξτε ἀκόμα κι ἄσφαιρες ντουφεκιές. Μὰ ἴσαμε κεῖ καὶ μὴ παρέχει. Τὸ δίκιο σας δὲ θὰν τὸ πάρετε μὲ τὸ χέρι σας· θὰν τὸ πάρετε μὲ τὸ Νόμο. Καὶ γὰρ τὸ Κράτος δὲ θὰ σᾶς τὸ συχωρέσω ποτὲ νὰ μπῆτε πάνου ἀπὸ τὸ Νόμο καὶ νὰ τὸν καβαλικέψετε. Ἀμα θελήσετε νὰ μπῆτε ὅξω ἀπὸ τὸ Νόμο, σὺν ὅξω ἀπὸ τὸ Νόμο θὰ σᾶς μεταχειριστῶ καὶ γώ.

—><—

ΚΑΙ Η ΑΛΛΗ. — Αὐτό, θαρροῦμε, εἶναι κάπια λογική. Ἐρχεται ὅμως ἡ ἄλλη λογική, ἡ ἀντιπολιτευόμενη, καὶ σοῦ λέει :

— «Εἶναι ἐγκληματικὴ ἀληθῶς, ἡ Κυβερνητικὴ ἐνέργεια, ἡ ἐκδηλωθεῖσα ἀπ' ἐνὸς διὰ τῆς βεβαιώσεως πρὸς τοὺς σταφιδοπαραγωγούς ὅτι ἀδικοῦνται καὶ κλέπτονται ὑπὸ τῆς «Ἐνιαίας», ἀπ' ἐτέρου διὰ τῆς συγκεντρώσεως στρατευμάτων...» («Ἐφημερίς» 14 Αὐγούστου, σελ. 1, στήλ. 1).

Δηλαδή, ξέρετε τί ζητάει ἡ τέτια λογική; Οὔτε